

Informaatiotutkimuksen päivät 2014
6. - 7. marraskuuta, Oulun yliopisto, Oulu

ABSTRAKTI

Anu Ojaranta

Suomen perusopetuksen opetussuunnitelma ja informaatiolukutaito – Missä roolissa informaatiolukutaito on?

Yhteystiedot: Anu Ojaranta, Åbo Akademi, Informaatiotutkimuksen laitos, anu.ojaranta@abo.fi.

Tämä esitelmä on ensimmäinen empiirinen osa työn alla olevan väitöskirjani tutkimuksista. Väitöskirjani tarkastelee informaatiolukutaidon käsitettä perusopetuksen opetussuunnitelmassa (Opetushallitus, 2006); miten informaatiolukutaidon käsite ilmenee opetussuunnitelmateksteissä ja miten opetussuunnitelmaa käyttävät ymmärtävät tämän termin. Käyttäjiksi tässä tutkimuksessa määritellään peruskoulun 7. luokan äidinkielen opettajat ja koululla täysipäiväisesti työskentelevät koulukirjastonhoitajat.

Väitöskirjatutkimuksen tarkoituksena on tutkia, miten sekä tekstistä että haastatteluista löydetty informaatiolukutaidon käsitykset suhteutuvat Christine Brucon '7 faces of information literacy' (Bruce, 1997) malliin. Tutkimus pyrkii myös vertailemaan, korreloivatko haastatteluin löydetty käsitykset ja merkitykset opetussuunnitelmasta löytyneiden käsitysten kanssa vai onko epäjohdonmukaisuuksia löydettävissä.

Christine Bruce väitöskirjassaan 1997 tutki yliopiston opetushenkilökunnan käsityksiä informaatiolukutaidon käsityksestä. Väitöskirjassaan hän ehdottaa suhteisiin perustuvaa mallia, joka kulkisi käyttäytymiseen perustuvan perinteisemmän käyttäytymiseen perustuvan informaatiolukutaitokäsityksen rinnalla. Perustelu Brucon mallin käyttämiseksi on juuri ne käsitykset, joita pyritään saamaan esille.

Tässä esityksessä esiteltävä tämän hetkisen perusopetuksen opetussuunnitelman tutkimus on toteutettu diskurssianalyysinä. Väitöskirjatutkimuksen ensimmäisenä empiirisenä osuutena se vastaa koko tutkimuksen ensimmäiseen tutkimuskysymykseen: 1. Miten informaatiolukutaidon elementit ovat esillä perusopetuksen opetussuunnitelman teksteissä? Miten löydökset korreloivat Christine Brucon informaatiolukutaidon käsityksen kanssa?

Diskurssianalyysi valittiin menetelmäksi siitä syystä, että haluttiin selvittää löytyykö opetussuunnitelmien välillä eroavaisuuksia ja löytyykö tutkimuksen seuraavissa empiirisissä osissa kahden ammattikunnan eli opettajien ja kirjastonhoitajien ammattien sisällä ja ammattikuntien välillä erilaisia diskursseja. Tämän esitelmän empiirisen tutkimuksen johdosta voidaan tuoda esille tutkimustuloksia siitä, miten informaatiolukutaidon käsitys näyttäytyy tämänhetkisessä perusopetuksen opetussuunnitelmassa.

Christine Brucen malli toimi myös analyysin runkona. Opetussuunnitelmasta poimittiin analyysin avulla asiakohdat, mitkä koskivat kirjastojen ja tiedonhallintataitojen tematiikkaa. Analyysin tulokset aseteltiin taulukoihin Christine Brucen mallin mukaan. Analyysi ei perustunut pelkkiin yksittäisiin sanoihin, vaan suurempiin monisanaisiin määreisiin ja asiakohtiin.

Analyysissä opetussuunnitelma jaettiin kuuteen eri osaan kuitenkin niin, että yksittäisen osan sisältö oli samankaltainen aineosissaan: Opetussuunnitelman yleinen osa, äidinkieli, muut kielet, luonnontieteet, yhteiskuntatieteet ja taiteet. Tulokset purettiin kahdella eri tavalla: sekä Christine Brucen mallin mukaiseen jaotteluun sekä oppiaineryhmien mukaiseen jaotteluun. Tuloksien tulkinnassa myös Christine Brucen mallin vaiheet jaettiin kolmeen osaan: tiedon hakemisen käsitys, tiedolla työskentelyn käsitys ja tiedosta oppimisen käsitys.

Tulokset

Informaatiolukutaito, jonka vastine opetussuunnitelmassa on tiedonhallintataidot, on selkeästi läsnä opetussuunnitelmassa. Kun käsitteet ja poiminnat jakaa Christine Brucen mallin mukaisesti, löytyy selkeää erottumista. Tiedon hakemisen käsitys sekä tiedosta oppimisen käsitykset olivat voimakkaammin läsnä kuin väliin jäävä tiedolla työskentelyn käsitys. Puutteita löytyy myös asiaankuuluvien asioiden määrittelyssä ja korkeampien ajattelun taitojen edistämässä.

Lähteet

Bruce, C. (1997). *The seven faces of information literacy*. Adelaide: Auslib Press.
Opetushallitus (2006). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet*. Helsinki: Opetushallitus.